

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.

Zend de gegevens uiterlijk op 2 juni naar de Citogroep.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag of de vertaling van een kolon worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel.
Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord of een kolon geheel juist is vertaald, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolon gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolon niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt één scorepunt toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen of een zelfde fout in de vertaling van verschillende kola moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Voor deze toets kunnen maximaal 86 scorepunten worden behaald.

Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag dan wel de vertaling van ieder kolon. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn (nieuwe stijl en oude stijl) VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.

4 Indien bij de vertaling van een kolom een Latijns woord niet is vertaald en dit woord is niet van essentieel belang voor de betekenis van dit kolom, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 punt toegekend.

Tekst 1

Maximumscore 2

- 1 (parere populo Romano) coacta (regel 1)

Indien quae aan het antwoord is toegevoegd, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 2 • venis (a) (paene) miles (b) consul (b) evertes (a)
• per te (a) partum (b) hereditarium (b) a nobis (a)

1

1

Maximumscore 2

- 3 • aantreffen
• Scipio beledigt de staat niet, want anders zou hij niet door de staat te hulp geroepen worden
Of woorden van overeenkomstige strekking.

1

1

Maximumscore 1

- 4 De voornaamste god / de godheid vindt een geordende staat belangrijk / De voornaamste god beloont goede bestuurders.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

- 5 (als jij tenminste ontsnapt aan) de goddeloze handen van je verwanten (regel 17)

Opmerking

Kortere antwoorden fout rekenen.

Maximumscore 2

- 6 • a. Dat het maar het beste is het leven op aarde zo snel mogelijk te verlaten
Of woorden van overeenkomstige strekking.
• b. De ziel van de mens mag de aarde pas verlaten als de godheid daartoe opdracht geeft / De mens mag de aarde pas verlaten als hij zijn goddelijke opdracht op aarde heeft vervuld
Of woorden van overeenkomstige strekking.

1

1

Maximumscore 1

- 7 coepi

Maximumscore 1

- 8 animus (regel 38 of regel 40)

Maximumscore 2

- 9 • Het meeste belang wordt gehecht aan forum,
• want plicht tegenover familie (domus) is belangrijk, (maar) plicht ten opzichte van de staat (forum) is het allerbelangrijkst / gaat boven alles
Of woorden van overeenkomstige strekking.

1

1

- 10 ■ B

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
11 ☐ • Bomans concludeert dat oorlogvoeren zinloos is (het is absurd t/m te slaan)	<u>1</u>
• Cicero / Scipio concludeert dat het Romeinse Rijk, dat op die kleine aarde slechts een stipje is, van weinig belang is	<u>1</u>
Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Maximumscore 2	
12 ☐ • a. terris (regel 50) / terrae (regel 51) / terra (regel 52)	<u>1</u>
• b. humi (regel 54)	<u>1</u>
Maximumscore 3	
13 ☐ • a. Minor	<u>1</u>
• b. Maior	<u>1</u>
• c. Maior	<u>1</u>
Maximumscore 2	
14 ☐ • Alleen op de aarde is alles sterfelijk en vergankelijk (behalve de zielen)	<u>1</u>
• De aarde beweegt als enige niet	<u>1</u>
Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Tekst 2 Vriendschap

Maximumscore 1

- 15 sapientia, amicitia, voluptates

Maximumscore 1

- 16 Deze *docti* definiëren *virtus* met hoogdravende bewoordingen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 17 • qui habentur (regel 12)
 1 || • die (op grond van algemene instemming) als zodanig worden beschouwd | 1 |
| Of woorden van overeenkomstige strekking. | |

Maximumscore 1

- 18 (mutua) benivolentia (regel 16)

Maximumscore 2

- 19 tamquam exemplar aliquod intuetur sui (regel 30)

Indien tamquam in het citaat ontbreekt, één scorepunt toekennen.

Opmerking

Bij kortere of langere citaten geen scorepunten toekennen.

Maximumscore 1

- 20 fere (regel 20)

- 21 c

Maximumscore 2

- 22 • Adversas vero ferre difficile esset sine eo qui illas gravius etiam quam tu ferret (regel 18-19)
 1 || • (facit amicitia et) adversas (partiens communicansque) leviores (regel 26-27) | 1 |

- 23 c

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 24 • Tot *Quod si* gaat het betoog over persoonlijke vriendschappen / vriendschappen tussen individuen / Tot *Quod si* gaat het over de situatie waar vriendschap aanwezig is / een rol speelt 1
- Na *Quod si* gaat het over vriendschap die gunstig is voor grotere verbanden / over de situatie zonder vriendschap 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 25 Hoe goed vriendschap is, blijkt uit het feit dat er geen huis / familie en geen stad / staat kan bestaan als vriendschap ontbreekt.
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Indien als antwoord is gegeven ‘hoe groot de kracht van vriendschap is kan men opmaken uit ruzie en onenigheid’, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 1

- 26 Rijkelui en mensen met een hoge functie of een machtspositie hebben (immers, zoals bekend,) nog meer dan anderen behoefte aan vrienden.

Tekst 3

Maximumscore 2

- 27 • Cicero had tijdens zijn consulaat Catilinariërs zonder proces laten executeren. Cicero moest (door een persoonlijke campagne van Clodius Rome ontvluchten en) in ballingschap gaan 1
- Hij keert (dankzij Pompeius en Milo na een jaar) in Rome terug en wordt gerehabiliteerd (en gecompenseerd) 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking

De woorden Considerandum t/m puto zijn voorvertaald.

Kolon 28

Maximumscore 2

quid faciatis,
wat jullie moeten doen / zullen doen / kunnen doen / doen

quid wie / waarom / iets	<u>0</u>
faciatis jullie deden	<u>0</u>
faciatis jullie zouden doen	<u>1</u>
facio maken	<u>0</u>
faciatis niet vertaald als werkwoordsvorm (bijv. facies uiterlijk)	<u>0</u>

Kolon 29

Maximumscore 1

Romaene sitis
of jullie in Rome willen verblijven

Niet fout rekenen: of jullie soms in Rome willen verblijven	
Willen jullie in Rome blijven?	<u>0</u>
ne vertaald als ontkenning	<u>0</u>

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Kolon 30

Maximumscore 2

an mecum an aliquo tuto loco:

of met / bij mij of op een (of andere) veilige / beschutte plaats:

mecum niet herkend als combinatie cum + me	<u>0</u>
aliquo ergens heen	<u>1</u>
tuto vertaald als bijwoord	<u>1</u>
tuto vertaald als werkwoordsvorm (van tutare / tutari)	<u>0</u>
loco vertaald als werkwoordsvorm (van locare)	<u>0</u>

Kolon 31

Maximumscore 3

id non solum meum consilium est, sed etiam vestrum.

dit is niet alleen mijn beslissing, maar ook (die) van jullie.

niet alleen dit is mijn beslissing	<u>2</u>
solum meum consilium mijn enige beslissing	<u>1</u>
solum buitengewoon / eenzaam	<u>1</u>
solum bodem / grond	<u>0</u>
meum est het ligt in mijn aard / het is mijn verdienste	<u>0</u>
consilium plan / advies	<u>2</u>
consilium bijeenkomst / krijgsraad	<u>0</u>
etiam nog altijd	<u>1</u>
vestrum (est) het is jullie zaak	<u>1</u>
vestrum (est) het is jullie vermogen / het is jullie manier van doen	<u>0</u>
vestrum kleding	<u>0</u>

Kolon 32

Maximumscore 2

Mihi veniunt in mentem haec:

Mij komen de volgende dingen in de geest / Mij vallen de volgende dingen in:

veniunt kwamen	<u>1</u>
mentem ziel	<u>1</u>
mentem geweten / moed / toorn	<u>0</u>
mentem niet vertaald als vorm van mens	<u>0</u>

Kolon 33

Maximumscore 3

Romae vos esse tuto posse per Dolabellam

(namelijk) dat jullie in Rome veilig / in veiligheid kunnen zijn / verblijven door / met behulp van Dolabella

Niet fout rekenen: jullie kunnen in Rome in veiligheid zijn door Dolabella (vertaald als hoofdzin)

dat Rome / dat het in Rome voor jullie veilig kan zijn	<u>1</u>
vos wij	<u>0</u>
tuto door veiligheid	<u>1</u>
tuto vertaald als werkwoordsvorm (Indien ook in kolon 30, hier opnieuw aanrekenen)	<u>0</u>
tuto niet vertaald	<u>2</u>
per gedurende / onder het mom van	<u>0</u>
Dolabellam	<u>2</u>

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Kolon 34

Maximumscore 3

eamque rem posse nobis adiumento esse,
en dat deze zaak ons tot hulp(middel) kan zijn / dat deze zaak voor ons een hulp(middel)
kan zijn,

Niet fout rekenen indien kolon 33 met een hoofdzin is vertaald en deze hier wordt
voortgezet: en deze zaak kan ons tot hulp zijn

eamque en zij	<u>0</u>
eamque rem deze en de zaak	<u>0</u>
nobis voor jullie	<u>2</u>
nobis door ons	<u>0</u>
adiumento aan / voor een hulpmiddel	<u>1</u>
adiumento door een hulpmiddel	<u>0</u>

Kolon 35

Maximumscore 3

si quae vis aut si quae rapinae fieri coeperint;
als enig / een of ander geweld of (als) enige plunderingen (zullen) beginnen te gebeuren /
gedaan te worden;

Niet fout rekenen: coeperint zouden beginnen / zijn begonnen
si of

quae vis / quae rapinae dit geweld / deze plunderingen	<u>0</u>
quae niet vertaald	<u>1</u>
vis kracht / moed / macht	<u>2</u>
vis vertaald als werkwoordsvorm	<u>1</u>
fieri gemaakt te worden	<u>0</u>
	<u>2</u>

Kolon 36

Maximumscore 2

sed rursus illud me movet,
maar anderzijds boezemt mij dit / dat angst in,

Niet fout rekenen: movet beweegt / beïnvloedt / brengt aan het wankelen

Niet fout rekenen: ik word hierdoor bewogen

illud niet vertaald	<u>1</u>
illud hij	<u>0</u>
me niet vertaald als lijdend voorwerp	<u>0</u>
moveo verplaatsen / overdenken / veroorzaken	<u>0</u>
moveo veranderen / ontroeren	<u>1</u>
movet zal bewegen	<u>0</u>
movet bewoog	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Kolon 37

Maximumscore 3

quod video omnes bonos abesse Roma

(namelijk) dat ik zie dat alle *boni* / weldenkende / fatsoenlijke / patriottische / voorname / vermogende mensen ver weg zijn van Rome / weg zijn / afwezig zijn uit Rome

quod omdat / in zoverre	<u>2</u>
quod op grond daarvan / daarom / dus	<u>0</u>
bonos goedmoedig / moedig / knap / gunstig / gezond	<u>0</u>
omnes bonos alle goederen	<u>0</u>
abesse weggaan	<u>1</u>
abesse weggegaan zijn	<u>2</u>
abesse niet geschikt zijn voor	<u>0</u>
Roma in Rome	<u>1</u>
Roma door Rome	<u>0</u>

Kolon 38

Maximumscore 2

et eos mulieres suas secum habere;

en dat zij / dezen hun vrouwen bij zich hebben;

vertaald als nieuwe hoofdzin: en zij hebben hun vrouwen bij zich	<u>1</u>
eos mulieres deze vrouwen	<u>0</u>
mulieres suas haar vrouwen	<u>0</u>
suas niet verbonden met mulieres	<u>0</u>
suas zwijgen	<u>0</u>
secum anders	<u>0</u>
secum niet herkend als combinatie van cum + se	<u>0</u>

Kolon 39

Maximumscore 2

haec autem regio, in qua ego sum,

(Maar / en) deze streek (echter), waarin ik mij bevind / waar(in) ik ben

Maar dit is de streek	<u>0</u>
haec niet verbonden met regio	<u>0</u>
haec niet vertaald	<u>1</u>
regio rij / linie / grens / hemelstreek / stadswijk	<u>0</u>
regio vertaald als vorm van regius / rex / regnum	<u>0</u>
in qua daarin	<u>0</u>

Opmerking

De woorden nostrorum est cum oppidorum, tum etiam praediorum zijn voorvertaald.

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 40	
Maximumscore 3	
ut et multum esse mecum et commode in nostris praediis esse possitis. zodat jullie (én) veel / vaak (samen) met mij / bij mij kunnen zijn en (ook) zonder problemen op onze / mijn landgoederen kunnen zijn / verblijven.	
ut opdat	<u>2</u>
ut hoe / zoals / zodra	<u>0</u>
esse niet afhankelijk van possitis	<u>0</u>
mecum niet herkend als combinatie cum + me (Indien ook in kolon 30 hier opnieuw aanrekenen)	<u>0</u>
praediis niet vertaald als vorm van praedium	<u>0</u>
possitis jullie zouden kunnen	<u>2</u>
possitis niet vertaald als vorm van possum	<u>0</u>
Kolon 41	
Maximumscore 2	
Mihi plane non satis constat adhuc, Voor mij staat het helemaal / duidelijk nog (steeds) niet voldoende / niet voldoende duidelijk vast,	
mihi door mij	<u>0</u>
plane vlak / plat / bedrieger	<u>0</u>
non satis adhuc nog niet lang genoeg	<u>1</u>
consto stilstaan / bestaan / berusten op / voortbestaan / overeenstemmen / kosten	<u>0</u>
adhuc bovendien / nog meer / in zoverre als	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 2	
utrum sit melius: welk van beide (mogelijkheden) het beste / beter is:	
Niet fout rekenen: welk van beide het beste zou / kan zijn	
dat een van beide beter is	<u>1</u>
of het / iets beter is	<u>0</u>
utrum wie van beide	<u>0</u>
Kolon 43	
Maximumscore 1	
vos videte, jullie moeten zien / bekijken,	
Niet fout rekenen: jullie moeten acht slaan op	
jullie zien	<u>0</u>
video begrijpen / bedenken / meemaken / zorgen voor / nastreven	<u>0</u>
Kolon 44	
Maximumscore 2	
quid aliae faciant isto loco feminae, wat (de) andere vrouwen van jullie stand doen,	
quid wie / waarom / iets (Indien ook in kolon 28 hier opnieuw aanrekenen)	
aliae niet verbonden met feminae	<u>0</u>
faciant deden / zouden doen	<u>0</u>
facio maken	<u>0</u>
faciant niet vertaald als werkwoordsvorm (bijv. facies uiterlijk)	<u>0</u>

Antwoorden	Deel-scores
<p>Kolon 45 Maximumscore 1 et ne, (kolon 46) , exire non liceat; en zorg ervoor dat het mogelijk is weg te gaan / te vertrekken;</p> <p>exeo uitgaan / aan land gaan / uitvaren / sterven / ontstaan / aflopen</p>	<u>0</u>
<p>Kolon 46 Maximumscore 1 cum velitis wanneer jullie (dat) willen / zouden willen</p> <p>Niet fout rekenen: omdat jullie (dat) willen cum hoewel</p> <p>cum niet als voegwoord vertaald</p> <p>velitis jullie wilden</p> <p>velitis niet vertaald als vorm van velle</p>	<u>0</u> <u>0</u> <u>0</u> <u>0</u>
<p>Kolon 47 Maximumscore 3 id velim diligenter etiam atque etiam vobiscum et cum amicis consideretis. ik wil / zou willen dat jullie dit steeds opnieuw zorgvuldig overwegen / overdenken met / bij jullie zelf / onderling / met elkaar en met (jullie) vrienden / vriendinnen.</p> <p>id velim consideretis ik zou dit willen dat jullie overwegen</p> <p>velim niet vertaald als vorm van velle</p> <p>diligenter zuinig</p> <p>vobiscum niet herkend als combinatie van cum en vobis</p> <p>considero bij elkaar gaan zitten</p>	<u>2</u> <u>0</u> <u>1</u> <u>0</u> <u>0</u>

Einde